

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No5

2026
MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

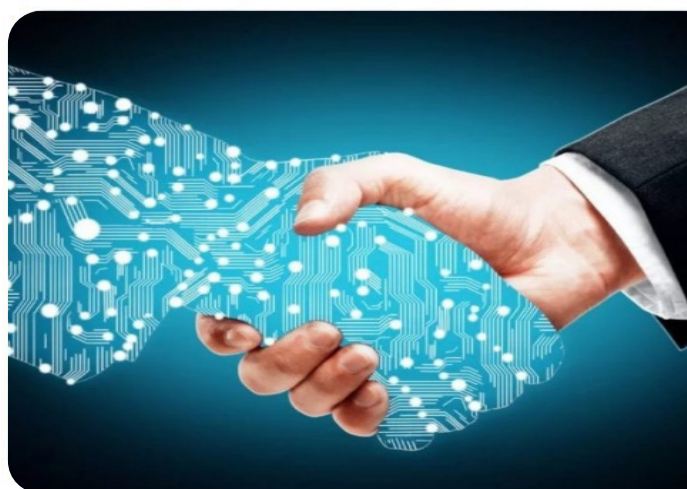
ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modelashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEXANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	10
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	19
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишерович	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНА	28
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH	34
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	41
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAKATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQISH.....	46
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	55
Alimova Dilafrō'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	61
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHAGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	75
Rajapov Xayrulla Bekdurdyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI	90
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	94
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	99
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	104
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
FARG'ONA VILOYATI MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARINI BAHOLASH	110
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	

MHXS STANDARTLARIGA O'TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	116
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO'P O'LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	120
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIVAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	125
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO'Y BERISHI MUMKIN BO'LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	131
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o'g'li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQUARISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQUISH...	136
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg'ashova Madina, Jo'rayev Muhiddin	
JAHON MOLIVAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	140
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA "TEJAMKOR ISHLAB CHIQUARISH" KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJIRIBASI	144
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDYIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO'LLARI	149
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQUARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	154
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O'RNI	159
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	166
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	171
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	177
O'tbosarov Abrorbek Adxamjon o'g'li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQUISH.....	182
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI	189
Ro'zmetov Mansur	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	193
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIVAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIVAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	198
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	203
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	208
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	218
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	224
Тожалиев Шохрух Талип ўғли	
GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	229
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna	
O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	234
Azlarova Aziza Axrorovna	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI	241
Marufxanov Davron Hasanovich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI	249
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI	256
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI	261
Anvar Deberdiyev	
RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	265
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLİYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI	271
Ruzibayeva Nargiza Hakimovna	
IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILIYATIGA YANGICHA YONDASHUV	276
Tadjiev Bexzod Umidjanovich	
OTMNI MOLİYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLİYAVIY MODELLARI	283
Tuxliyev Bozor Karimovich	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	286
Abirova Nargizabonu	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	291
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Ro'ziyeva Maftuna Yusufvna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Mintaqaviy iqtisodiyot kafedrası katta o'qituvchisi

E-mail: maftunaruziyeva29@gmail.com

Orcid: 0009-0005-4372-6420

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalaridan biri sifatida venchur moliyalashtirish masalasi yoritilgan. Ta'kidlash joizki, venchur kapital odatda ilmiy sig'imi yuqori bo'lgan tarmoqlarda faoliyat yurituvchi nisbatan kichik kompaniyalarga yo'naltiriladi. Ushbu soha yuqori risk bilan bog'liq bo'lsa-da, yuqori daromadlilikni ta'minlaydi hamda davlatda yuqori texnologiyalar rivojiga xizmat qiladi. Bu esa xorijiy mamlakatlarda venchur fondlarining keng rivojlanishi va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini belgilaydi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, venchur moliyalashtirish, venchur kapital, venchur fondlar, innovatsion faoliyat.

Аннотация. В данной статье рассматривается венчурное финансирование как один из источников финансирования инновационной деятельности. Следует отметить, что венчурный капитал, как правило, направляется в относительно небольшие компании, функционирующие в наукоемких отраслях. Несмотря на высокий уровень риска, данная сфера обеспечивает высокую доходность и способствует развитию высоких технологий в государстве. Это определяет широкое развитие и государственную поддержку венчурных фондов в зарубежных странах.

Ключевые слова: инновация, венчурное финансирование, венчурный капитал, венчурные фонды, инновационная деятельность.

Abstract. This article examines venture financing as one of the sources of financing innovative activities. It should be noted that venture capital is usually directed toward relatively small companies operating in knowledge-intensive industries. Although this field is associated with high risk, it provides high profitability and contributes to the development of high technologies within the state. This explains the broad development and government support of venture funds in foreign countries.

Keywords: innovation, venture financing, venture capital, venture funds, innovative activity.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy globallashuv sharoitida tadbirkorlik faoliyatining mavjudligi va rivojlanishi risk omilisiz mumkin emas. Agar tadbirkor riskni qabul qilmasa, u daromaddan mahrum bo'lishi va hatto bankrotlikka uchrashi mumkin. Risk omilining mavjudligi tadbirkorlarni rivojlanishning innovatsion yo'llarini izlashga, resurslarni tejash usullarini topishga undovchi muhim rag'bat hisoblanadi. Shu bilan birga, u tadbirkorlarni o'z faoliyati va loyihalarini muntazam ravishda chuqur tahlil qilishga, investitsiya hisob-kitoblarini ishlab chiqishga majbur etadi.

Iqtisodiy tahlilni amalga oshirish tavakkalchilik bilan bog'liq faoliyat samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va uning asosiy maqsadi foydani maksimal darajada oshirishga xizmat qiladi. Iqtisodiy tahlil natijalariga ko'ra, venchur korxonalarning hayotiy siklining barcha bosqichlarida ularning faoliyat samaradorligi, risk darajasi hamda venchur kapitalga bo'lgan ehtiyoji turlicha shakllanadi. Shu bois mazkur tadqiqotning asosiy vazifasi venchur korxonalar faoliyatini ularning hayotiy sikli bosqichlarida iqtisodiy tahlil qilish usullarini aniqlashdan iborat. Bu esa venchur faoliyatni analitik jihatdan ta'minlash orqali risklarni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy olimlardan Usatenko fikriga ko'ra, venchur korxonaning hayotiy sikli moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyojlar, ularning manbalari hamda risk darajasiga muvofiq bir necha bosqichlarga ajratiladi: urug' (seed) bosqichi, start-up bosqichi, dastlabki bosqich, kengayish bosqichi hamda likvidlik yoki chiqish bosqichi [1].

Venchur korxona hayotiy siklining ushbu bosqichlari ularni hisobda aks ettirish uchun zarur bo'lgan buxgalteriya vazifalarini, butun hayotiy siklni qamrab oluvchi hisob modeli hamda buxgalteriya hisobvaraqlari tizimini belgilab beradi [2].

S. Bonini va Kapizzi o'z tadqiqotlarida kichik biznes subyektlari o'z vazifalarini samarali bajarishi uchun moliyalashtirishning yangi yondashuvlari yoki muqobil usullari zarur ekanligini ta'kidlaydilar. Venchur kapital tashkilotlari moliyaviy institut sifatida, odatda, rivojlanishining dastlabki bosqichida bo'lgan hamda istiqbolda yuqori o'sish sur'atlariga ega kompaniyalarni moliyalashtiradi [3].

Salomonning fikriga ko'ra, venchur investorlar uzoq muddatli o'sish salohiyatiga ega bo'lgan bizneslarga sarmoya kiritishga intiladilar. Ular moliyalashtirayotgan loyihalar boshqaruvida faol ishtirok etib, ko'pincha direktorlar kengashi a'zolari sifatida faoliyat yuritadilar hamda mulk huquqlaridan tashqari muhim iqtisodiy huquqlarga ham ega bo'ladilar [4]. Odatda, ular tashkilotning yuqori boshqaruv darajasida faoliyat yuritadi va ko'pincha cheklangan sheriklik shaklida tashkil etiladi. Bunda venchur kapitalistlar bosh sheriklar, tashqi investorlar esa cheklangan sheriklar sifatida ishtirok etadilar.

Gompers P. A. esa: "Venchur kapital moliyaviy vositachilikning o'ziga xos shakli bo'lib, u iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash maqsadida kichik biznes korxonalarini aksiyadorlik (ulushli) asosda moliyalashtirishga yo'naltirilgan", deya ta'rif bergan [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan analiz va sintez, induksiya va deduksiya, statistik kuzatuv hamda ilmiy abstraksiyalash usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiyotning barqaror va dinamik rivojlanishini ta'minlashda har qanday davlat uchun innovatsiyalar hamda ularni innovatsion faoliyat jarayonida joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shunga muvofiq, innovatsiya deganda amaliyotga joriy etilgan yangi yoki sezilarli darajada takomillashtirilgan mahsulot yoki jarayon, yangi savdo usuli yoxud biznes amaliyotida, ish o'rinlarini tashkil etishda hamda tashqi aloqalarda qo'llaniladigan yangi tashkiliy usul tushuniladi.

Yuqori texnologiyali tarmoqlarda (axborot texnologiyalari, biotexnologiya, nanotexnologiya va boshqalar) innovatsiyalarni joriy etish faoliyatini moliyalashtirish, odatda, venchur moliyalashtirish bilan bog'liq holda amalga oshiriladi. Venchur moliyalashtirish — katta moliyaviy salohiyatga ega bo'lgan, biroq muvaffaqiyatga to'liq kafolat bermaydigan loyihalarga yo'naltirilgan uzoq muddatli investitsiyalarni anglatadi. Venchur moliyalashtirishning asosiy obyektlari sifatida, odatda, yuqori texnologiyali startaplar yoki faoliyat yuritayotgan korxonalarning istiqbolli innovatsion loyihalari namoyon bo'ladi [6].

Venchur moliyalashtirish eng katta rivojlanishga United Statesda erishgan bo'lib, mazkur soha European Union mamlakatlarida hamda Chinada ham faol rivojlanmoqda. Korxonalarning innovatsion faoliyatini rivojlantirish manbai sifatida venchur moliyalashtirishning muayyan afzalliklari va kamchiliklarini ajratib ko'rsatish mumkin (1-jadval).

1-jadval.**Venchur moliyalashtirishning afzalliklari va kamchiliklari**

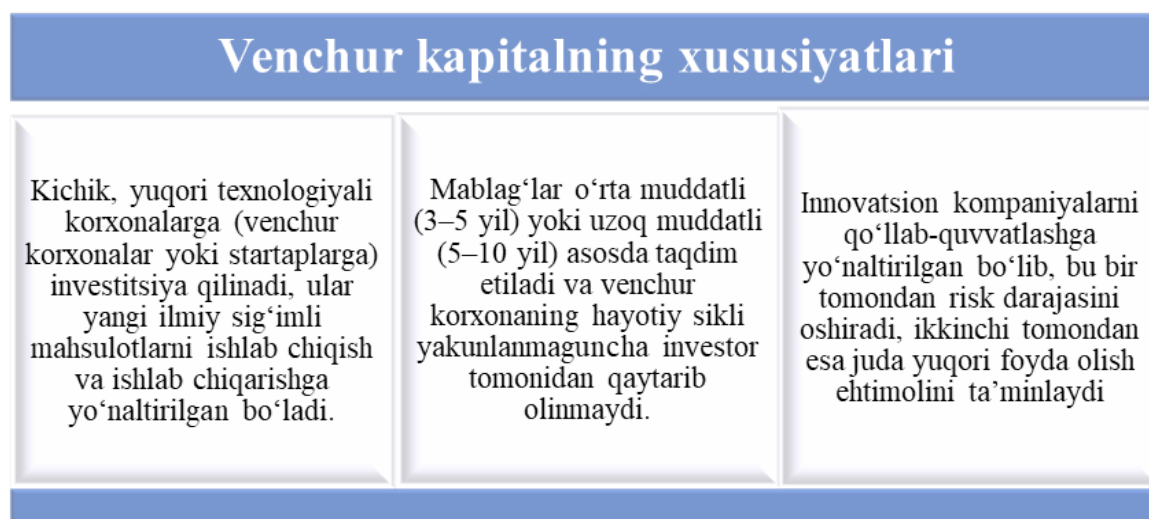
Afzalliklari:	Kamchiliklari:
Boshqa moliyalashtirish manbalari yetishmagan hollarda yuqori riskli loyihalarni amalga oshirish uchun katta hajmdagi kapitalni jalb etish imkonini beradi. Mablag'lar garov yoki boshqa ta'minot talab qilmasdan taqdim etilishi mumkin. Mablag'lar nisbatan qisqa muddatlarda ajratilishi mumkin. Odatda, venchur investor loyiha yoki korxona faoliyatini operativ boshqarishda bevosita ishtirok etmaydi. Mablag'larni nafaqat yangi tashkil etilayotgan kompaniyalar, balki mavjud kompaniyalar tomonidan ham mahsulotni takomillashtirish maqsadida (keyingi moliyalashtirish bosqichlarida) jalb etish imkoniyati mavjud.	Investorlarni topish va zarur mablag'ni jalb qilish jarayonida qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Venchur investorlar mablag'ni nisbatan noqulay shartlar asosida taqdim etishlari mumkin. Venchur moliyalashtirishni jalb qilish imkoniyati bozor konyunkturasiga bog'liq. Investorning loyihadan uchinchi shaxslarga kutilmagan chiqib ketish xavfi mavjud. Moliyalashtirish uchun ulush (aksiyalar)ni berish zarurati mulkdorlarning qaror qabul qilishdagi nazoratini yo'qotishiga olib kelishi mumkin. Ko'plab mamlakatlarda venchur moliyalashtirish yetarli darajada rivojlanmagan.

Venchur kapitali venchur moliyalashtirishning asosi hisoblanadi. Uni ikki xil nuqtayi nazardan tushunish mumkin:

tor ma'noda — innovatsion mahsulotni tijoratlashtirishga investitsiya qilinadigan kapital sifatida;

keng talqinda — loyihaning amalga oshirilishining barcha bosqichlarida ishtirok etuvchi kapital sifatida.

Zamonaviy tadqiqotchilar [7] venchur kapitalining quyidagi asosiy xususiyatlarini ajratib ko'rsatadilar (1-rasm).

1-rasm. Venchur kapitalning xususiyatlari

Start-up korxonalari va venchur investorlarining loyihalarning muvaffaqiyatli hamda dinamik rivojlanishidan o'zaro manfaatdorligi nafaqat ularning moliyaviy salohiyati, balki mamlakatda ilmiy-texnik taraqqiyotni rag'batlantirish imkoniyati bilan ham bog'liqdir.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, venchur kapitalni joylashtirish uchun eng samarali va yuqori daromad keltiruvchi obyektlar nisbatan kichik innovatsion korxonalar bo'lib, ularning faoliyati yuqori texnologiyalar asosida yaratilgan mahsulotlarni ishlab chiqish hamda bozorga olib chiqishga yo'naltirilgan.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, yuqori texnologiyali korxonalar faoliyati turli bosqichlarda nafaqat venchur kapital hisobiga, balki to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar orqali ham moliyalashtiriladi.

Qulay sharoitlar yuzaga kelganda startup kompaniyalarning innovatsion faoliyatida ishtirok etish 5-7 yil davomida kiritilgan venchur kapitalni bir necha baravar oshirish imkonini beradi. Umumiy qoidaga ko'ra, venchur moliyalashtirilgan loyihalarning taxminan 75 foizi kutilgan natijani bermaydi, biroq muvaffaqiyatli bo'lgan 25 foiz innovatsion loyihalardan olingan daromad investorlarning barcha yo'qotishlarini to'liq qoplaydi.

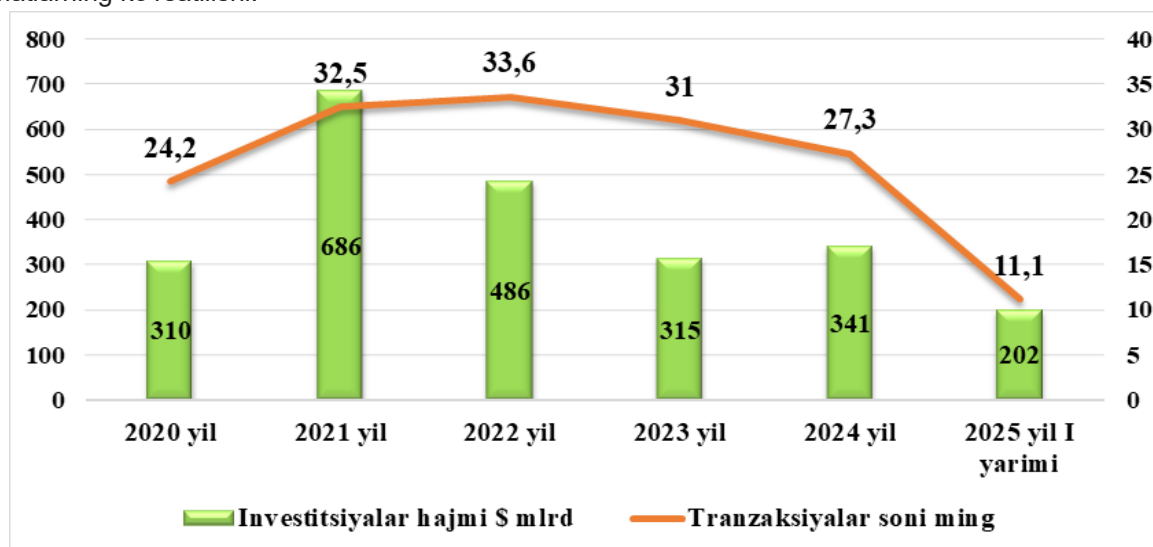
Venchur investor faoliyatining eng mas'uliyatli bosqichi istiqbolli obyektlarni aniqlash va ularga kapital qo'yish uchun tanlash jarayonidir. Investorlar, odatda, muayyan sohalariga ixtisoslashadilar. Jumladan:

kompyuter texnologiyalari, mashinasozlik, tibbiyot, nanotexnologiyalar, kimyo sanoati, ekologiya va boshqa sohalar.

Venchur investorlar, odatda, ommaviy aksiyadorlik jamiyatlaridan qochib, aksiyalari erkin muomalada bo'lmagan, ya'ni aksiyadorlar o'rtasida to'liq taqsimlangan korxonalarga investitsiya kiritishni afzal ko'radilar. Venchur kapitalning dastlabki bosqichida investor, odatda, nazorat paketini egallashga intilmaydi, biroq venchur kompaniya rahbariyati qo'shimcha moliyaviy resurslardan samarali foydalanib, tezkor o'sish hamda biznesning muvaffaqiyatli rivojlanishini ta'minlay olishiga ishonch bildiradi (2-rasm).

Korxonalarning innovatsion faoliyatini venchur moliyalashtirishning quyidagi asosiy xususiyatlarini ajratib ko'rsatish mumkin:

- innovatsion faoliyatni uzoq muddat davomida moliyalashtirish;
- risklarning venchur investor va tadbirkor o'rtasida taqsimlanishi;
- innovatsiyalarni startap korxonaning ustav kapitalida ishtirok etish orqali moliyalashtirish;
- kompaniya aksiyalarining taxminan 25-40 foizini investorga berish (venchur investor, odatda, nazorat paketiga ega bo'lmaydi);
- venchur investor tomonidan moliyalashtirilayotgan korxonaga maslahat, boshqaruv hamda boshqa xizmatlarning ko'rsatilishi.

2-rasm. Global venchur kapital investitsiya dinamikasi [8] (29.07.2025-y. holatida)

Ushbu grafik 2020–2025-yillar oralig'idagi investitsiyalar hajmi va tranzaksiyalar sonining dinamikasini aks ettiradi. Grafikdan ko'rinib turibdiki, investitsiyalar hajmi hamda tranzaksiyalar soni o'rtasida kuchli korrelyatsiya mavjud. Investitsiya hajmi bo'yicha eng yuqori natija 2021-yilda (686 mlrd AQSH dollari) qayd etilgan. Tranzaksiyalar soni esa bir yil kechikish bilan, ya'ni 2022-yilda (33,6 ming), o'zining eng yuqori darajasiga chiqqan. Bu holat iqtisodiyotda yirik investitsion loyihalardan so'ng kichikroq operatsion bitimlar sonining ortishini ko'rsatishi mumkin.

2022-yildan boshlab har ikkala ko'rsatkichda ham pasayish kuzatilmoqda: 2021-yildagi 686 mlrd AQSH dollaridan 2023-yilda 315 mlrd AQSH dollarigacha keskin kamayish qayd etilgan, ya'ni ko'rsatkich taxminan 54 foizga pasaygan. 2024-yilda investitsiya hajmi biroz oshib, 341 mlrd AQSH dollarini tashkil etgan. Bu holat bozorda ma'lum darajadagi barqarorlashuv yoki yangi strategik sikl boshlanganidan dalolat beradi.

2025-yilning birinchi yarmi uchun ko'rsatkichlar (202 mlrd AQSH dollari investitsiya va 11,1 ming tranzaksiya) yil yakuniga borib natijalar 2024-yil darajasiga yaqinlashishi yoki undan biroz pastroq bo'lishini taxmin qilish imkonini beradi. Odatda, investitsion faollik yilning ikkinchi yarmida ortishini hisobga olsak, 2025-yil yakuni bo'yicha kutilmalar ijobiy bo'lishi mumkin.

Venchur moliyalashtirish jarayonining muhim jihati innovatsion loyihaning samaradorligini baholash hisoblanadi. Mazkur baholash daromadlilik va risk nisbatidan kelib chiqib, eng maqbul loyihani tanlash imkonini beradi. Eng umumiy ko'rinishda loyiha samaradorligi kiruvchi hamda chiquvchi pul oqimlari o'rtasidagi farq sifatida aniqlanadi.

Venchur kapital moliyalashtirish yangi va noyob biznes g'oyalari ega bo'lgan yosh tadbirkorlar uchun muhim manba hisoblanadi, chunki ular o'z g'oyalari amalga oshirishni boshlash uchun moliyaviy kapitalga muhtoj bo'ladilar. Ushbu moliyalashtirish turi loyihalardagi riskni o'z zimmasiga olib, foyda yoki zarar ulushini

taqsimlash asosida amalga oshiriladigan aksiyadorlikka bog'liq investitsiyalar orqali qo'llab-quvvatlanadi.

Shuningdek, ventchur investorlar oldindan belgilangan foiz stavkasi asosida qarz shaklida ham moliyaviy yordam ko'rsatishlari mumkin. Ventchur kapitalistlar faqat moliyaviy yordam bilan cheklanib qolmay, balki ekspert maslahatlari, qo'shimcha bilim va ko'nikmalar hamda bozor aloqalari kabi qo'shimcha imkoniyatlarni ham taqdim etadilar. Bu esa kompaniyaning rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, ventchur kapital moliyalashtirish kichik va yangi tashkil etilgan korxonalar hamda tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan xususiy kapital investitsiyasi shakli hisoblanadi. Hozirgi kunda startaplar, asosan, texnologiyalar, innovatsion biznes modellari, axborot texnologiyalari hamda ijtimoiy tarmoqlar bilan bog'liq sohalarda faoliyat yuritmoqda.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Venchur kapital iqtisodiyotning rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim omil bo'lib, tadbirkorlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Venchur kapital moliyalashtirish noyob va innovatsion g'oyalarga asoslangan bizneslarni yo'lga qo'yishda muhim turtki vazifasini bajaradi.

Mazkur tadqiqotda moliyalashtirish jarayoni hamda unda ishtirok etuvchi tomonlar — investorlar va tadbirkorlar nuqtayi nazar tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ventchur kapital moliyalashtirish kichik biznes va startaplar uchun risklarni taqsimlash hamda aksiyadorlik asosida mablag' jalb qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Venchur investorlar tadbirkorlarga nafaqat moliyaviy yordam ko'rsatadi, balki ularning mahsulot va xizmatlarini rivojlantirishda, ayniqsa innovatsion xususiyatlarni shakllantirishda ham qo'llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, davlat siyosati ventchur kapital faoliyatini tartibga solish, uning xavfsizligini ta'minlash hamda tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lishi zarur.

Tavsiyalar:

davlat tomonidan ventchur kapital investitsiyalarini rag'batlantirish maqsadida soliq imtiyozlari va preferensiyalarni joriy etish maqsadga muvofiq;

bu nafaqat investorlar, balki investitsiya oluvchilar uchun ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi;

tadbirkorlar amalga oshirilgan strategiyalar natijalari bo'yicha muntazam ravishda hisobot va tahliliy ma'lumotlarni taqdim etib borishlari lozim.

Xulosa qilib aytganda, ventchur kapital moliyalashtirish innovatsion iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u startaplar rivojlanishi, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O. V. Usatenko *Cost Accounting of Venture Company Depending on the Stage of Its Life Cycle* // *Accounting and Finance*. – 2015. – № 2. – P. 59–64.
2. S. V. Alivanova, V. V. Kurennaya *Marginal Analysis as the Effective Method of Choice of Administrative Decisions* // *Polythematic Online Scientific Journal of Kuban State Agrarian University*. – 2012. – № 80. – P. 1–13.
3. S. Bonini, V. Capizzi *The Role of Venture Capital in the Emerging Entrepreneurial Finance Ecosystem: Future Threats and Opportunities* // *Venture Capital*. – 2019. – Vol. 21, № 2–3. – P. 137–175.
4. V. Salomon *Emergent Models of Financial Intermediation for Innovative Companies: From Venture Capital to Crowd Investing Platforms in Switzerland* // *Venture Capital*. – 2016. – Vol. 18, № 1. – P. 21–41.
5. P. A. Gompers *Grandstanding in the Venture Capital Industry* // *Journal of Financial Economics*. – 1996. – Vol. 42, № 1. – P. 133–156. DOI
6. Колмыкова Т.С. *Инвестиционный анализ : учебное пособие*. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : НИЦ Инфра-М, 2019. – 208 с.
7. *Инновационная политика : учебник* / Рос. экон. ун-т им. Г.В. Плеханова ; под ред. Л.П. Гончаренко. – М. : Юрайт, 2019. – 160 с.
8. [Dealroom.com](https://dealroom.com)

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100